

Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesinde 2016-2022 Yılları Arasında Geriatrik Hastalara Uygulanan Protetik Tedavilerin Dağılımının İncelenmesi

Investigation of the Distribution of Prosthetic Treatments Applied to Geriatric Patients at Atatürk University Faculty of Dentistry Between 2016-2022

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'ne 2016-2022 yılları arasında başvuran geriatrik hastalara uygulanan majör protetik tedavilerin yaşa, cinsiyete ve yıllara bağlı olarak incelenmesidir.

Gereç ve Yöntemler: 2016-2022 tarihleri arasında başvuran hastaların protokol kayıtları değerlendirilerek elde edilen verilerden, yıllara göre yapılan majör protetik tedavilerin dağılımları yaşa ve cinsiyete göre incelendi. Tüm değişkenler için tanımlayıcı istatistikler yapıldı ve istatistiksel analizler için SPSS 23.0 programından yararlanıldı. Kullanılan analiz programında değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi kullanılarak incelendi. Yıllara göre gruplar arası karşılaştırmalar yapılırken normal dağılım gösteren veriler için istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

Bulgular: Çalışmamızda 2016-2022 tarihleri arasında; 65-74, 75-84, 85 ve üzeri yaş gruplarından kliniğimize başvuran toplam 11.148 hastaya 28.422 protetik işlem yapılmış olup, hastalardan 4.837'si kadın, 6.311'i erkek hastadır. 2016-2022 yılları arası yapılan tüm majör protetik tedaviler yıl bazında incelendiğinde, COVID-19 pandemisinin geriatrik hastalar üzerindeki etkisi 2020 ve 2021 yıllarında yoğunlukla görülebilmektedir.

Sonuç: 2020 yılında tüm dünyayı etkileyen COVID-19 pandemisinin yapılan girişimsel işlemlerde etkisi görülmektedir. Pandemi döneminin sınırlamaları nedeniyle özellikle geriatrik hastalar bu süreçten daha fazla etkilenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dental Protezler, Geriatri, Geriatrik Diş Hekimliği, Gerodontoloji, Protetik Diş Tedavisi

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to examine the major prosthetic treatments applied to geriatric patients who applied to Atatürk University Faculty of Dentistry between 2016-2022, depending on age, gender and years.

Material and Methods: The distribution of major prosthetic treatments performed between 2016 and 2022 was examined by age and gender using data obtained from patient protocol records. Descriptive statistics were performed for all variables, and the SPSS 23.0 program was used for statistical analysis. Kolmogorov-Smirnov test was used to determine the normal distribution of variables. For normally distributed data, a statistical significance level of $p < 0.05$ was accepted when making comparisons between groups by year.

Results: In our study, between 2016-2022; A total of 28,422 prosthetic procedures were performed on a total of 11,148 patients who applied to our clinic in the age groups of 65-74, 75-84, 85 and above, and 4,837 of the patients were female and 6,311 were male. When all major prosthetic treatments performed between 2016 and 2022 are examined on a yearly basis, the impact of the COVID-19 pandemic on geriatric patients can be seen most in 2020 and 2021.

Conclusion: We can observe the impact of the COVID-19 pandemic on the interventional procedures that were performed. The pandemic has affected the entire world in 2020, and it has had a significant impact on the geriatric population, mainly due to the limitations imposed during the pandemic period.

Keywords: Dental Prostheses, Geriatrics, Geriatric Dentistry, Gerodontology, Prosthetic Dentistry

 Ceren Çakar Güler¹

 Funda Bayındır²

¹Bingöl Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Dişçilik Hizmetleri, Bingöl, Türkiye

²Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye

Sorumlu Yazar:

Ceren ÇAKAR GÜLER,
Bingöl Üniversitesi
Sağlık Hizmetleri Meslek
Yüksekokulu, Dişçilik
Hizmetleri, Bingöl, Türkiye,
E-Posta: cerencakar12@
gmail.com,
Telefon: +90 505 992 43 12

Nasıl Atıf Yapılmalı:

Güler CÇ, Bayındır F.
Atatürk Üniversitesi Diş
Hekimliği Fakültesi'nde
2016-2022 Yılları
Arasında Geriatrik
Hastalara Uygulanan
Protetik Tedavilerin
Dağılımının İncelenmesi.
Geriatrik Bilimler Dergisi
2023;6(3):166-174.
Doi: 10.47141/
geriatrik.1330214

Geliş Tarihi: 20.07.2023

Kabul Tarihi: 05.12.2023

GİRİŞ

Geriatri kelimesinin anlamı; yaşlı sağlığı ile ilgili konuları da içeren genel olarak yaşlılık bilimi anlamına gelmektedir (1). Gerodontoloji ise yaşlı bireylerin diş ve çene sistemlerindeki değişimlerini inceleyen aynı zamanda tedavisiyle ilgilenen bir bilim dalıdır (2). Yaşlanma genel anlamıyla sosyal, psikolojik, biyolojik ve kronolojik süreçlerden ibarettir (3). Yaşlanmayla beraber bireylerin gerek tıp ve diş hekimliği ile ilgili sağlık alanlarında gerekse sosyal alanlardaki ihtiyaçları kendilerinden genç bireylere göre farklılık göstermektedir (4). Yaşlı bireylerin sayısı tüm dünyada artmakta ve bu demografik geçiş süreci devam etmektedir.(3) 2000 yılında dünya genelinde yaşlı insan nüfusu 600 milyon idi, ancak 2025 yılında bu sayının artış göstererek iki katına ulaşması ve 2050 yılında yine artışın devam etmesine ve 60 yaş üzeri insan nüfusunun 2 milyara ulaşması öngörülmektedir (5).

Yaşlı insan popülasyonunun toplam popülasyondaki oranının %10 u aşması nüfusun yaşlanmasının bir göstergesidir (6). Türkiye’de yaşlı insan sayısı TÜİK verilerine göre 2015 ile 2020 arası %22,5 artış göstermiştir (6). Genel anlamda yaşlı olarak kabul edilen 65 yaş ve üzeri yaştaki nüfus 2015 senesinde 6,5 milyona yakın bir nüfusa sahipken, büyük oranda bir artış göstererek 2020 yılında ise 8 milyona yakın nüfusa ulaşmıştır (6). Oransal anlamda toplam nüfus içindeki yaşlı nüfus oranı mevcut nüfus verilerine göre ; 2015 te %8,2 iken , 2020 de %9,5 e yükselmiştir.2025 te %11,0, 2030 da %12,9, 2040 da %16,3, 2060 da %22,6 ve 2080 de ise %25,6 e ulaşacağı beklenmektedir (6).

Amerikan Genel Sağlık Servisi ilk defa 2000 yılında; Ağız Sağlığı Raporu’nda oral sağlığın aslında sadece sağlıklı mevcut dişlerden ibaret olmadığını, bununla birlikte tüm vücut sağlığıyla ilişkili olduğunu ve bu şekilde ele alınmasından bahsetmiştir (7). Periodontal sağlıkla ilgili

sorunlar ve dental çürük ile ilgili çok sayıda epidemiyolojik çalışmalar mevcut iken protetik diş tedavisi alanında epidemiyolojiyle ilgili pek çalışma bulunmamaktadır (8). White ve arkadaşları, 65 yaş üstü bireylerde diş kaybının erkeklere göre kadınlarda daha fazla olduğunu açıklamıştır (9). Bireyin yaşam alanı da; kentsel veya kırsal alanda yaşaması dişsizlik görülme yoğunluğu ile ilişkilidir (10). Ağız içinde mevcut diş sayısı yaşla beraber özellikle 55-65 yaşlarından itibaren azalış göstermektedir. Ulusal anlamda ağız sağlığının epidemiyolojik durumunu açıklayan tek çalışma 1987 yılında yapılmış ve Türkiye’nin yaşlı nüfusta dişsizlik oranının çok yüksek bir oranda (%75) açıklandığıdır (11). Dünya çapında giderek daha yüksek oranda yaşlı yetişkinlerin olduğu demografik değişiklikler ile daha fazla dişin kalmasına talep ve beklentilere neden olan epidemiyolojik bir geçiş, yaşlı nüfusun ağız sağlığı için yeni senaryolar oluşturuyor (4). Bu nedenle, geriatrik diş hekimliği, geleneksel protez odaklarından daha bütünsel bir disipline geçiş yaparak, geriatrik ve gerontoloji yönleri aktif olarak dahil edilerek yeniden yapılandırılmalıdır.

Türkiye’de yaşlı insan sayısı hızla artış göstermekte ve bu durumla ilişkili olarak prostodontistler bu hastalarla sıklıkla karşılaşmaktadır (1). Diş kayıpları ve alveoler kemikte meydana gelen rezorpsiyonlar geriatrik hastalarda genel olarak karşılaşılan önemli sorunlardan biridir, bu hastalarda diş kayıpları sabit protezler, hareketli bölümlü protezler, total protezler, diş üstü veya implant üstü overdenture protezler ile protetik tedavileri yapılabilmektedir (1).

Bu çalışmamızda; 1 Ocak 2016-1 Ocak 2022 yılları arasında Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Protetik Diş Tedavisi Ana Bilim Dalı’na müracaat eden geriatrik hastaların yıllara, cinsiyete ve yapılan protetik tedaviye göre dağılımları incelenmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEM

1 Ocak 2016–1 Ocak 2022 tarihleri arasında Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'ne başvuran hastaların protokol kayıtları değerlendirilerek elde edilen verilerden, yıllara göre yapılan majör protetik tedavilerin dağılımları yaşa ve cinsiyete göre incelenmiştir. Çalışmaya başlanmadan önce; Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dekanlığı Etik Kurulu tarafından 03.01.2022 tarih ve 01 sayılı etik kurul onayı alınmıştır.

Uygulanan majör protetik tedaviler ile ilgili veriler öncelikle; diş destekli sabit kuron köprü protezleri (metal destekli seramik restorasyonlar, tam seramik restorasyonlar, akrilik veneer restorasyonlar, hassas tutuculu kuronlar, tek parça döküm kuron restorasyonlar, laminate veneer kompozit restorasyonlar, maryland adeziv restorasyonlar ve zirkonyum dioksit restorasyonlar), hareketli bölümlü protezler (akrilik ve metal), tam protezler (akrilik, metal), implant destekli sabit protezler, implant destekli hareketli protez ve immediate protez uygulamaları olarak gruplara ayrılmıştır.

Tüm değişkenler için tanımlayıcı istatistikler yapıldı. İstatistiksel analizler SPSS 23,0 (Statistical Package for Social Sciences for Windows version 22,0; IBM Corp. Released 2013. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 22,0. IBM Corp. Armonk, NY, USA) programından yararlanıldı. Kullanılan analiz programında değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi kullanılarak incelendi. Bu doğrultuda normal dağılım gösteren değişkenler için tanımlayıcı analizler ortalama ve standart sapma, normal dağılım göstermeyen değişkenler için ise ortanca ve minimum-maksimum değerler kullanıldı. Yıllara göre gruplar arası karşılaştırmalar yapılırken normal dağılım gösteren veriler için istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak

kabul edildi.

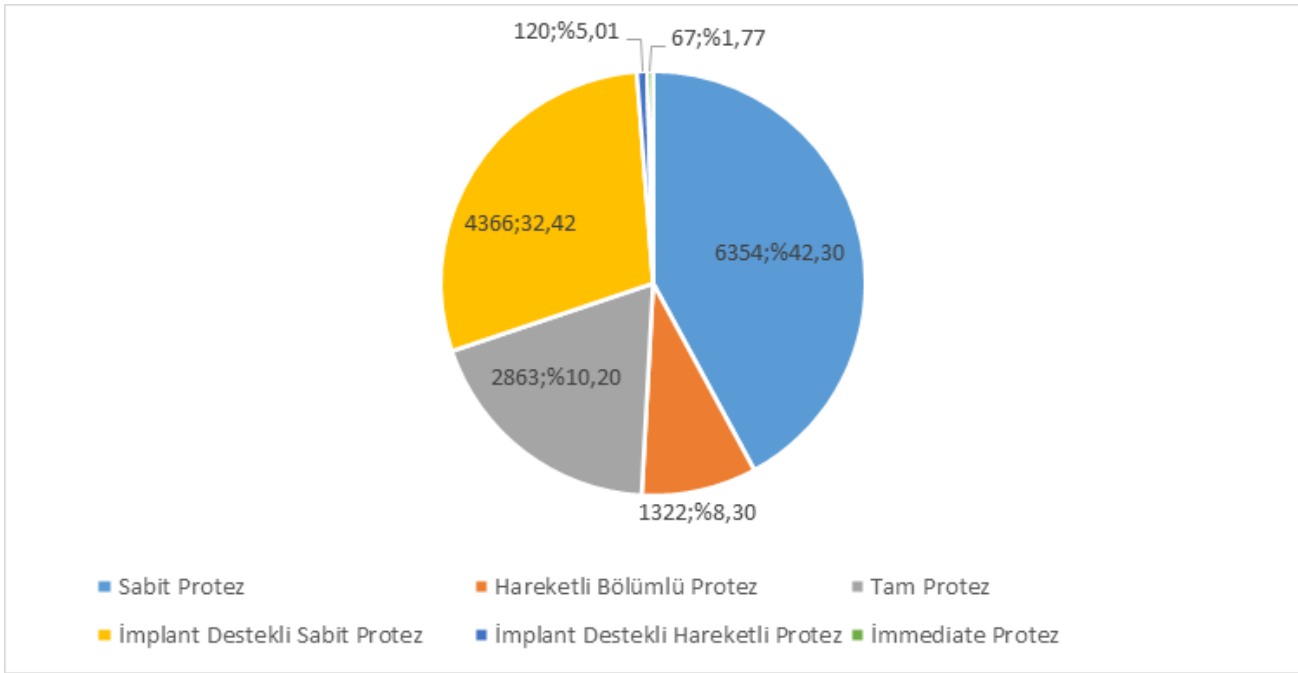
BULGULAR

1 Ocak 2016–1 Ocak 2022 tarihleri arasında kliniğimize başvuran hastaların cinsiyete ve yaşa göre dağılımı, yapılan protezlerin oranları, yıllar arasında kadın ve erkek hastalara uygulanan toplam tedavi miktarları grafiklerle değerlendirilmiştir. Yapılan işlemlerden kliniğimiz açısından gerek iş yükü gerekse işlem yoğunluğu yönünden en fazla yapılan diş destekli sabit kuron köprüler, implant destekli kuron köprüler, tam protezler, hareketli bölümlü protezler, implant destekli hareketli protezler, immediate protezler çalışmamızda incelenmiştir. İncelemeye dahil edilen toplam yapılan işlem adedi 15.092'dir.

Hastalara uygulanan majör protetik tedavilerin dağılımı görülmektedir. Hastalarımıza uygulanan protetik tedaviler içinde en yüksek oran % 42,30 ile diş destekli sabit protezleri, bunu takiben %32,42 ile implant destekli sabit protez daha sonra 3. sırada %10,20 ile tam protezler ve daha sonra sırası ile %8,30 ile hareketli bölümlü protez, %5,01 ile implant destekli hareketli protez, %1,77 ile immediate protez gelmektedir (Şekil 1).

Genel yaş ortalaması; diş destekli sabit kuron köprü protezi uygulanan hastalarda 67,95, implant üstü sabit kron köprü protez uygulanan hastalarda 70,54, tam protez olan hastalarda 73,60, hareketli bölümlü protez olanlarda 72,54, implant üstü hareketli protez uygulanan hastalarda 79,30, immediate protez uygulanan hastalarda 72,83'tür.

Majör protetik tedavileri yapılan hastalardan yaş ortalaması en yüksek olanlar; implant üstü hareketli protez yaptıran hastalardır, yaş ortalaması en az olan ise diş destekli sabit kuron köprü yaptıran hastalardır. (Tablo I)

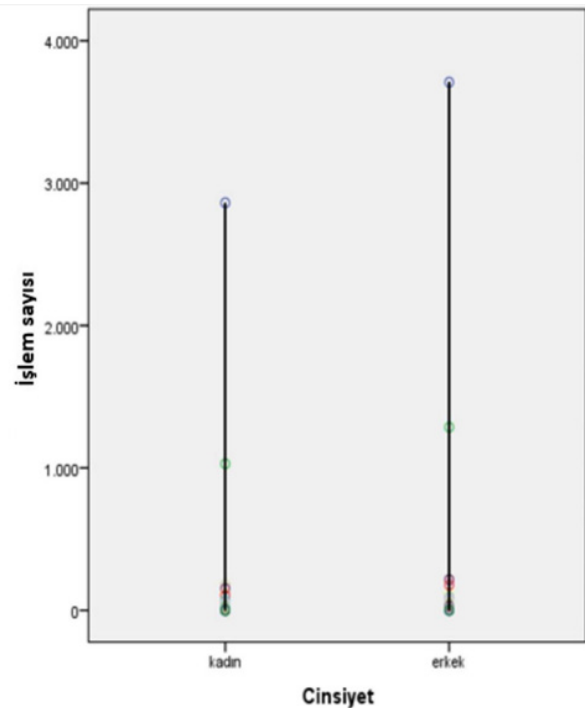
Şekil 1. Hastalara uygulanan majör protetik tedavilerin dağılımı

Tablo I. Kliniğimizde Majör Protetik İşlem Yapılan Geriatrik Hastaların Yaş Dağılımı

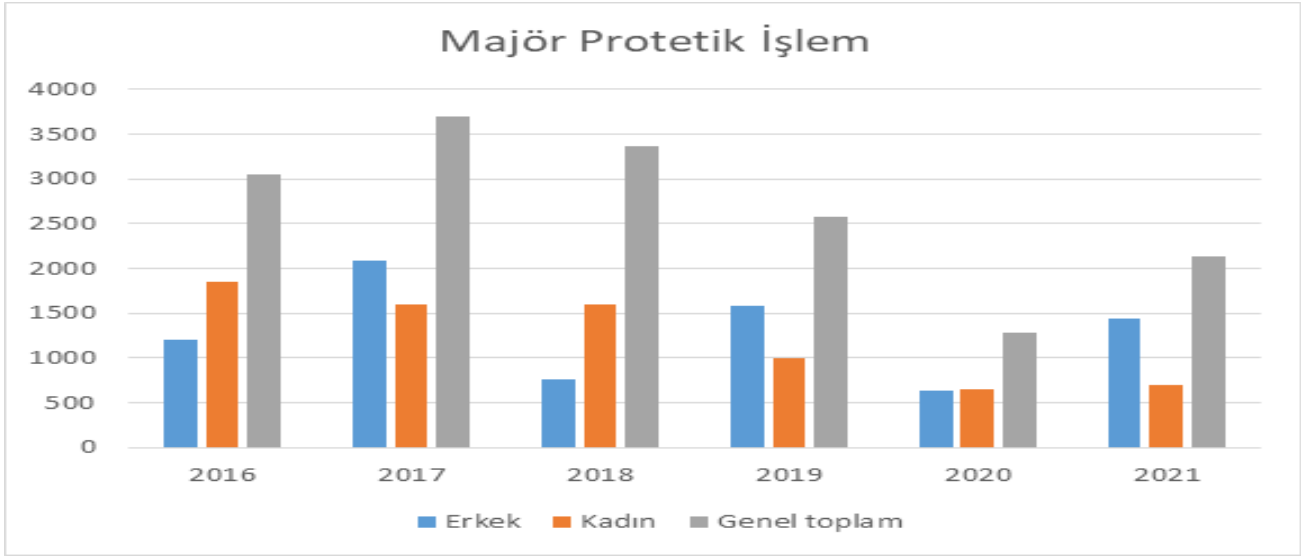
	Min.	Max.	Ortalama Yaş	Ortalama Erkek	Ortalama Kadın
Dış Destekli Sabit Kuron Köprü Protezi	65	73	67,95	68,74	66,45
İmplant üstü sabit kuron köprü protezler	65	80	70,54	65,82	75,26
Tam Protez	65	83	73,60	72,85	74,35
Hareketli Bölümlü Protez	66	96	72,54	71,96	73,12
İmplant üstü Hareketli Protez	65	76	79,30	84,36	74,25
İmmediate Protez	68	83	72,83	78,92	66,74

Araştırmaya dahil edilen tüm hastalara yapılan majör tedavi işlem sayısı bakımından cinsiyetler arasında karşılaştırma yapıldığında kadınlar ile erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,001$). (Şekil 2) Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde kadınların erkeklere oranla daha az sayıda olduğu belirlenmiştir.

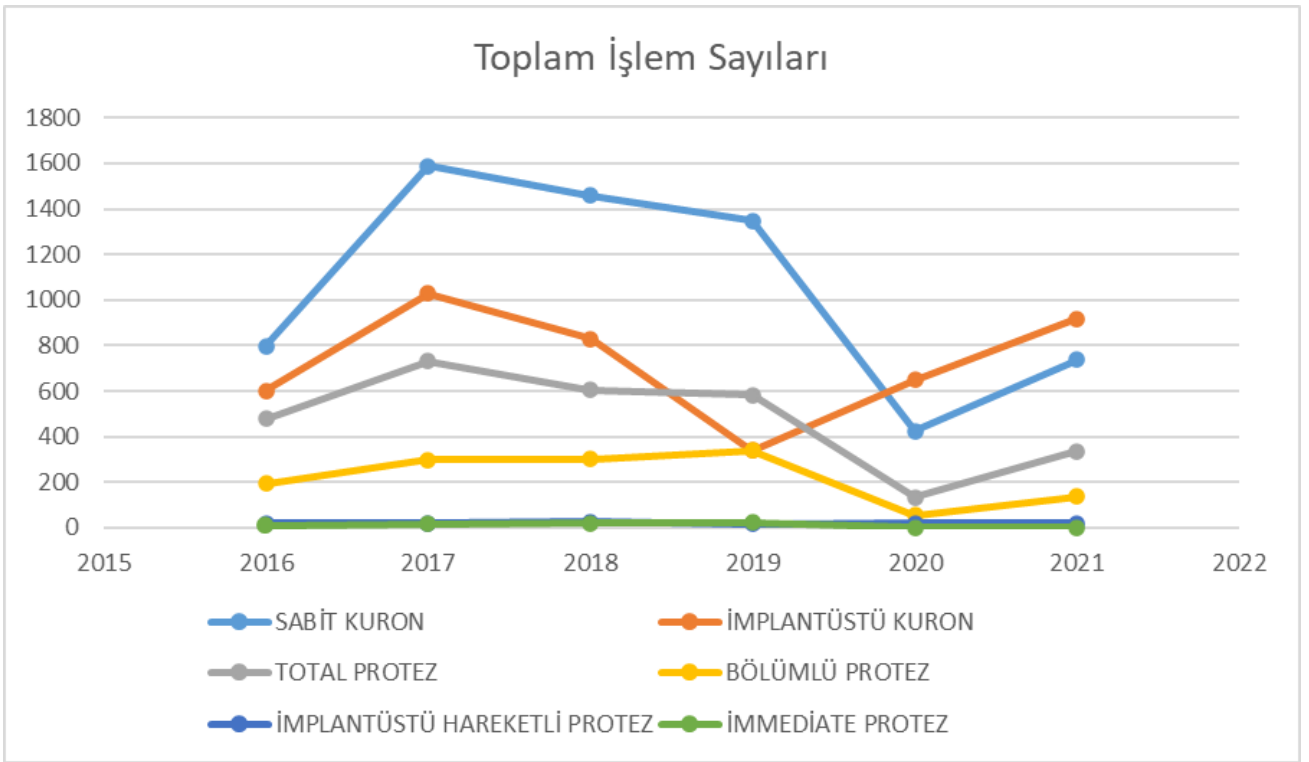
Yıllar arasında en fazla majör protetik tedavi sayısı, 2018 yılında yapılmıştır, en az tedavi ise 2020 yılında yapılmıştır. (Şekil 3)

Şekil 2. Yapılan işlem sayısı açısından kadın ve erkek hastaların karşılaştırılması

Şekil 6. Kliniğimize başvuran majör protetik tedavi hastalarının işlem sayılarının cinsiyete göre dağılımı

Şekil 7. Toplam işlem sayılarının işlem türüne ve yıllara göre çizgi grafiği

Yukarıdaki elde edilen veriler doğrultusunda, 1 Ocak 2016–1 Ocak 2022 tarihleri arasında başvuran hastaların protokol kayıtları değerlendirilerek elde edilen sonuçlara göre; 2016,2017 ve 2018 yıllarında tedavi sayıları çok fazla değişmemekle birlikte 2019-2020 yıllarında yüksek oranda bir düşüş görüldüğü belirlenmiştir. (Şekil 7)

TARTIŞMA

Bu çalışmamızda Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Protetik Diş Tedavisi Kliniği'ne başvuran geriatrik hastalara uygulanan majör protetik tedavilerin yaşa, cinsiyete ve yıllara göre dağılımı incelenmiştir.

Dental problemler toplumda en sık görülen halk sağlığı sorunlarının başında gelmektedir (12). Toplumdaki bireylerin büyük bir kısmı hayatları

süresince bu problemler ile karşılaşmaktadır (13, 14). Geriatrik diş hekimliği veya gerodonti, diğer sağlık profesyonelleri ile disiplinler arası bir ekibin parçası olarak normal yaşlanma ve yaşa bağlı hastalıklarla ilişkili sorunların teşhisi, önlenmesi ve tedavisini içeren yaşlı yetişkinlere diş bakımının sağlanmasıdır. Ağız sağlığı, yaşlı nüfusun genel refahını yansıtır. Yaşlı hastalar, yaşa bağlı sistemik hastalıklar ve fonksiyonel değişiklikler nedeniyle ağız hastalıklarına daha yatkındır. Türkiye’de yaşlı nüfushızla artıyor ve bu duruma bağlı olarak prostodontistler yaşlı nüfusa odaklanmayı hedefliyorlar. Yaşlılarda ağız sağlığı durumu, bir yaşam süresi boyunca ağız sağlığı davranışının, hastalıklarının ve tedavilerinin kümülatif sonuçlarını yansıtmaktadır. Günümüzde, yaşlıların dişlerinin çoğunun ağız içinde tutulması protetik materyallere erişimin kolaylığı ve gelişen teknolojiyle beraber artan alanında uzman prostodontist sayısı ile beraber giderek daha yaygın hale gelmektedir.

Değişik ülkelerde, alanlarda ve hasta popülasyonunda protez bakımına ilişkin veriler, özellikle sağlık hizmetlerinin planlanması ve düzenlenmesinde ve ayrıca sağlık eğitiminde yer alan herkes için alakalı olabilir (15, 16). Türkiye’de dişsizlik ile ilgili çalışmalar daha az sıklıkla yapılmaktadır. Türk yaşlılarında 65-69 ,70-74 yaş arası ayırarak; cinsiyet, eğitim durumu, kırsal veya kentserde yaşaması ve sağlık güvencesinin olmasına göre farklı parametrelere de bakılarak geriatrik hastalarda mevcut dişsizliği istatistiksel analizlerle sonuçlandıran bir çalışma mevcuttur (11). Çalışmamızda ise; hasta grupları 65-74, 75-84 ve 85 ve üzeri olmak üzere üç ayrı yaş grubuna ayrılarak dişsizliğe ve dental ihtiyaca binaen yapılan protez ihtiyaçlarının cinsiyet ve yapıldığı yıl baz alınarak oluşturulan protez türleri incelenmiştir. Suominen-Taipale ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada; birçok ülkede olduğu gibi bu çalışmada da kadınların dişsizlik

prevalansı daha yüksek olmasına rağmen bu farkı anlamlı bulmamıştı (17). Çalışmamızda ise yapılan protezlerin diş eksikliği ve rehabilitasyonun ihtiyacına binaen yapıldığı düşünülecek olursa daha çok erkek hastalara protez yapımı uygulanmıştır. Türkiye’de fonksiyonel dişlenme durumu 2004 Ulusal Ağız Sağlığı Çalışmasına kadar belirlenmemiştir (11). Bu, en azından bilgimize göre, Türkiye’deki yaşlı bireylerin büyük ve temsili bir örneğini kullanarak bu tür kanıtları sağlayan ilk çalışmadır (11). Türkiye’de 65-74 yaş arası dişsizlik azalmış olsa da yaşlıların yaklaşık %87,6’sının hala en az 21 dişi yoktur. 2004 yılında Macaristan’dan elde edilen veriler, Türk yaşlılarınkinden çok daha iyi sonuçlar göstermiştir (18). 65 yaş ve üstü kişilerin %50’sinin en az 20 fonksiyonel dişe sahip olmasını amaçlayan 2000 yılı DSÖ ağız sağlığı hedeflerinin Türkiye’de karşılanmaktan uzak olduğu ifade edilmektedir (19). Türk yaşlılarının verilerine göre 21 veya daha fazla dişe sahip olmanın cinsiyet, yaş, ikamet yeri, eğitim ve diş hekimi ziyareti ile anlamlı şekilde ilişkili olduğu gösterilmiştir (11). 70-74 yaşları dikkate alındığında bile sadece %7,5’inin en az 21 dişi vardı (11). Bununla birlikte, lojistik regresyon modeli; eğitim ve yaş diğer değişkenler arasında en önemli anlamlı faktörler olarak ortaya koymuştur (11). Çalışmamızda ise hastanın eğitim durumu ve sosyoekonomik durumundan ziyade proteze olan ihtiyacı ile yaş ve cinsiyet parametreleri göz önünde bulunduruldu.

Daha yüksek eğitim düzeyine sahip kişilerde kontrol, konservatif diş tedavisi yaptırma ve dişlerini koruma olasılığı daha yüksek olabilir. Çıkan sonuçlar, yaşlı bireylere yönelik eğitim uygulamalarını içeren ve diş kayıplarını önlemeye yönelik önlemleri içeren halk sağlığı politikalarına ihtiyaç olduğunu desteklemektedir. Çalışmamızda yaş gruplarına göre en fazla tedavi

65-74 yaş aralığındaki hastalara yapıldı.

Yaş ilerlemesiyle beraber tedavi ve hasta sayıları azalma göstermektedir. En az tedavi 85 yaş üzeri hastalara uygulanmıştır. Bunun nedeninin ise ilerleyen yaşla beraber hayatta kalma oranının azalması ile ilişkilendirilebilir. TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nde; yaşlı nüfus incelendiğinde, 2016 yılında yaşlı nüfusun %61,5'inin 65-74 yaş grubunda, %30,2'sinin 75-84 yaş grubunda ve %8,2'sinin 85 ve daha yukarı yaş grubunda yer aldığı görülürken, 2021 yılında %64,7'sinin 65-74 yaş grubunda, %27,3'ünün 75-84 yaş grubunda ve %8'inin 85 ve daha yukarı yaş grubunda yer aldığı görüldü. Çalışmamızda verilerin sıralaması ile paralellik göstermekle beraber en çok tedavi büyük oranda 65-74 yaş aralığındaki hastalara uygulanmıştır. Yine bunun nedeninin 65-74 yaş aralığındaki hasta sayısının geriatrik hasta popülasyonundaki oranının büyük çoğunlukta oluşu; çalışmamızda yapılan tedavi sayısının da daha fazla olmasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Güçüz ve arkadaşları yaptıkları çalışmada (11) 65-74 yaşları arasında değişen ve Türkiye'nin altmış sekiz ilinden seçilen 1.545 kişi üzerinde yaptıkları araştırma sonucunda, tam dişsizlik halinin %48 oranında olduğunu bildirmişlerdir. 70-74 yaş aralığındaki tam dişsiz birey sayısının 64-69 yaş aralığına göre anlamlı şekilde fazla olduğu görülmüştür (11). Çalışmamızda ise dişsizlik prevelansından ziyade dişsizlik ile beraber dental protezlere olan ihtiyaç sonucu uygulanan protez sayısı verileri değerlendirildiğinde; en fazla protezin 65-74 yaş grubuna uygulandığı görülmektedir.

Çam ve arkadaşları (20) ile Hämäläinen ve arkadaşlarının (21) yaptığı çalışmada kadın hastalarda daha fazla total dişsizlik olduğu bildirilmiştir. Çalışmamızda ise erkek hastalara daha çok sayıda total protez uygulamaları

yapılmıştır. Ancak, yapılan başka çalışmalarda Ünlüer ve arkadaşları (22) ve Marcus ve arkadaşları (23) cinsiyetin dişsizlik üzerinde etkili olmadığını rapor etmişlerdir. Çalışmamızda ise, erkek hastalar kadın hastalara göre daha fazla total dişsizlik sergilemiştir, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Pandemi nedeni ile her alanda kısıtlamalar olduğu gibi diş tedavisi alanında bazı kısıtlamalar getirilmiştir. Bu duruma bağlı olarak 2019'un son dönemleri, 2020 ve 2021 yılları arasında diğer yıllara oranla tedavi sayısında bir azalmanın olduğu belirlenmiştir. 2021 yılında ise pandeminin azalması nedeni ile tedavi oranlarında yükselme yaşandığı görülmüştür. 2020 yılında tüm dünyayı ve ülkemizi etkisi altına alan COVID-19 pandemisinin yapılan girişimsel işlemlere etkisi bariz bir şekilde gözlenmektedir (24). Özellikle geriatrik hastalar; uygulanan pandemi dönemi kısıtlılıklarından dolayı bu süreçten daha fazla etkilenmişlerdir.(25)

SONUÇ

Geriatrik hastaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde 2020 yılında tüm dünyayı etkileyen COVID-19 pandemisinin yapılan girişimsel işlemlerde etkisi görülmektedir. Pandemi döneminin sınırlamaları nedeniyle özellikle geriatrik hastalar bu süreçten daha fazla etkilenmiştir.

BİLDİRİMLER

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek

Bu çalışmada herhangi bir kurum veya kuruluşun finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışma için etik kurul onayı; Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Etik Kurulu tarafından 03.01.2022 tarih ve 01 sayılı- 01/2022 oturum sayısı ile verilmiştir.

Yazar Katkıları

Fikir: CÇG, Tasarım: FB, CÇG, Gözetim: Araç gereç: FB, Veri toplama ve işleme: FB, CÇG, Analiz ve yorumlama: CÇG, Literatür tarama: CÇG, Yazma: CÇG, FB, Eleştirel inceleme: FB.

NOT: Bu çalışma Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Uluslararası Diş Hekimliği Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur, 5-7 Mayıs 2023, Rize.

KAYNAKLAR

- Özcan Av, Nalbant L, Nalbant Ad. Geriatriye Protetik Yaklaşımlar. ADO Klinik Bilimler Dergisi;6(3):1267-75.
- Çalikkocaoğlu S. Dişsiz hastaların protetik tedavisi: klasik tam protezler: Quintessence; 2010.
- Köseoğlu M, Bayındır F. Atatürk Üniversitesi diş hekimliği fakültesi son sınıf öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı tutumunun değerlendirilmesi. 7tepe Klinik Dergisi. 2021;17(3):196-201.
- Ansari MH. Salivary gland tumors in an Iranian population: a retrospective study of 130 cases. Journal of oral and maxillofacial surgery. 2007;65(11):2187-94.
- Petersen PE, Yamamoto T. Improving the oral health of older people: the approach of the WHO Global Oral Health Programme. Community dentistry and oral epidemiology. 2005;33(2):81-92.
- Yaşlılar İ. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, 37227. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index>. 2021.
- Külekçi G, Gökbuget A. Ağız Mikroflorasının Genel Sağlığa Etkisi. Ankem Derg. 2009;23(3):137-45.
- Reddy NS, Reddy NA, Narendra R, Reddy SD. Epidemiological survey on edentulousness. J contemp dent pract. 2012;13(4):562-70.
- White BA, Caplan DJ, Weintraub JA. A quarter century of changes in oral health in the United States. Journal of Dental Education. 1995;59(1):19-57.
- Douglass CW, Shih A, Ostry L. Will there be a need for complete dentures in the United States in 2020? The

Journal of prosthetic dentistry. 2002;87(1):5-8.

- Doğan BG, Gökalp S. Tooth loss and edentulism in the Turkish elderly. Archives of gerontology and geriatrics. 2012;54(2):e162-e6.
- Akın H, Tuğut F, Güney Ü, Akar T, Özdemir A. Evaluation of the effects of age, gender, education and income levels on the tooth loss and prosthetic treatment. Cumhuriyet Dent J. 2011;14:204-10.
- Kara Dmc, Zihni Dm Erzurum Bölgesindeki Hastaalrın Ağız ve Periodontal Sağlık Konusundaki Bilgi Düzeyleri.2004;14:1-8.
- Aydemir H, Ceylan G. Orta Karadeniz bölgesinde yaşayan bireylerin ağız-diş sağlığı düzeyi. Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi. 1999;9(1):96-9.
- Müller F. Interventions for edentate elders—what is the evidence? Gerodontology. 2014;31:44-51.
- Gülay Özperk D. Kalıcı Dişlerde Çekim Nedenlerinin Değerlendirilmesi Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi;1995;2:15-18
- Müller F, Naharro M, Carlsson GE. What are the prevalence and incidence of tooth loss in the adult and elderly population in Europe? Clinical oral implants research. 2007;18:2-14.
- Madléna M, Hermann P, Jahn M, Fejérdy P. Caries prevalence and tooth loss in Hungarian adult population: results of a national survey. BMC Public Health. 2008;8:1-7.
- Petersen PE, Kjølner M, Christensen LB, Krstrup U. Changing dentate status of adults, use of dental health services, and achievement of national dental health goals in Denmark by the year 2000. Journal of Public Health Dentistry. 2004;64(3):127-35.
- Çam F, Kumru S. Ağız ve diş sağlığında hasta algısı ve kamu ağız ve diş sağlığı hizmetlerinin hasta bakış açısı ile değerlendirilmesi. Sağlık ve Toplum. 2020.
- Hämäläinen P, Meurman JH, Keskinen M, Heikkinen E. Changes in dental status over 10 years in 80-year-old people: a prospective cohort study. Community Dentistry and Oral Epidemiology. 2004;32(5):374-84.
- Ünlüer Ş, Gökalp S, Doğan BG. Oral health status of the elderly in a residential home in Turkey. Gerodontology. 2007;24(1):22-9.
- Marcus PA, Joshi A, Jones JA, Morgano SM. Complete edentulism and denture use for elders in New England. The Journal of prosthetic dentistry. 1996;76(3):260-6.
- Şenel FÇ. Covid-19 salgınının diş hekimliği uygulamalarına etkisi. Ankara Diş Hekimleri Odası; 2021:1-12.
- Aydiner SF, Bayındır F. Covid-19 Pandemi ve geriatrik hastaların protetik açıdan değerlendirilmesi. Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi;2021:1-1